

APEL CATRE PREDOIU – Avocatul Cristian Zeiler, care a obtinut la CCR desfiintarea art. 539 CPP ce-i impiedica pe arestatii achitati definitiv sa obtina despagubiri, il someaza pe ministrul Justitiei Catalin Predoiu. In noua forma a art. 539 CPP, ticluita de Stelian Ion si preluata identic de Catalin Predoiu, le sunt refuzate despagubirile arestatilor achitati pe motiv de dezincriminarea faptei. Cititi decizia ICCJ invocata de Zeiler

Scris de Valentin BUSUIOC | Data: 05.06.2022 13:52

Apel catre ministrul Justitiei Catalin Predoiu in cazul modificarilor facute la articolul 539 din Codul de procedura penala, prin care au fost inlaturati din categoria beneficiarilor de despagubiri fostii inculpati care au stat in arest preventiv, apoi au primit achitare sau clasare definitiva pe motiv de dezincriminare a faptei. Modificari realizate de fostul ministru al Justitiei Stelian Ion si preluate de Catalin Predoiu.

Vineri, 3 iunie 2022, **avocatul Cristian Zeiler (foto)** l-a somat pe Predoiu sa respecte Decizia nr. 136/2021, prin care Curtea Constitutionala a Romaniei a desfiintat intregul art. 539 CPP – un articol care pana nu demult le punea piedici in calea obtinerii de daune morale romanilor retinuti sau arestati, apoi achitati definitiv sau carora dosarele le-au fost inchise prin clasare definitiva. Un articol pe care Curtea Constitutionala l-a declarat neconstitucional in dosarul in care exceptia a fost ridicata de catre omul de afaceri Cristian Marius Nita, aparat de Cristian Zeiler ([click aici pentru a citi](#)). Precizam ca acesta este al doilea demers al avocatului Zeiler catre Ministerul Justitiei. Primul a avut loc in septembrie 2021, imediat dupa aparitia precedentului proiect de modificare a Codului de procedura penala, pe care MJ l-a publicat in ultima zi de mandat al lui Stelian Ion, cand ministru interimar era Lucian Bode ([click aici pentru a citi](#)).

In plus fata de anul trecut, acum Cristian Zeiler anexeaza e-mailului trimis catre Ministerul Justitiei o decizie a Inaltei Curti de Casatie si Justitie. Este vorba despre decizia civila nr. 608 din 24.03.2021, prin care ICCJ precizeaza nu doar ca dezincriminarea faptei trebuie sa atraga inchiderea dosarului prin achitare sau clasare, dar ea trebuie sa produca efecte chiar si dupa ce pedeapsa cu inchisoarea a fost executata in intregime.

Redam mai intai mesajul lui Zeiler catre Ministerul Justitiei, apoi motivarea deciziei ICCJ.

Iata e-mailul trimis de avocatul Cristian Zeiler Ministerului Justitiei:

„Buna ziua, ma numesc Zeiler Cristian, sunt avocat in cadrul Baroului Hunedoara, si doresc sa va supun din nou atentiei opinia mea referitoare la modificarea art. 539 alin.1 lit.b teza finala din Codul procedura penala, ce cuprinde sintagma "cu exceptia cazului in care solutia s-a dispus ca urmare a dezincriminarii faptei savarsite", asa cum am procedat si in data de 03.09.2021, cand v-am prezentat prima data opinia mea cu privire la aceasta problema de drept.

Doresc, mai intai, sa va reamintesc ca eu sunt avocatul care a invocat exceptia de neconstitucionalitate a art. 539 Cpp in fata Tribunalului Dolj in dosarul nr. 5090/63/2017, exceptie admisa prin decizia nr. 136/03.03.2021 a Curtii

Constitutionale.

Revenind la proiectul de modificare a art. 539 Cpp, observ ca acesta este identic cu cel din luna septembrie 2021.

Va reamintesc ceea ce am aratat atunci, si anume ca sintagma 'cu exceptia cazului in care solutia s-a dispus ca urmare a dezincriminarii faptei savarsite' cuprinsa in alin.1 lit.b nu este justa si trebuie eliminata, deoarece respectiva sintagma exclude dreptul la repararea pagubei in cazul privarii de libertate dispuse in cursul procesului penal, iar o atare situatie nu este in concordanta cu decizia amintita a Curtii Constitutionale.

Textul art. 539 Cpp are ca situatie premisa luarea unei masuri privative de libertate fata de un om (retinere, arestare preventiva, arest la domiciliu) pentru o fapta prevazuta de legea penala. In cursul procesului penal, deci inainte de a se pronunta o hotarare definitiva, legiuitorul dezincrimineaza acea fapta, pentru care omul este privat de libertate. Daca fapta penala este dezincriminata, atunci aceasta nu mai constituie infractiune, si atunci procurorul trebuie sa dispuna clasarea cauzei, sau, daca procesul a ajuns in faza de judecata, judecatorul nu poate dispune decat o solutie de achitare, iar temeiul clasarii, respectiv, al achitarii, nu poate fi decat art. 16 alin.1 lit.b prima teza Cpp (fapta nu este prevazuta de legea penala).

Aici trebuie remarcat faptul ca legea de dezincriminare a infractiunii se aplica si retroactiv prin raportare la art. 15 alin. 2 din Constitutia Romaniei, chiar daca, la momentul savarsirii faptei, aceasta constituia infractiune.

De altfel, prin decizia nr. 608 din 24.03.2021 a Inaltei Curti de Casatie si Justitie (Sectia I Civila), s-a retinut, printre altele, ca, citez: 'consecintele legii de dezincriminare constau in aceea ca, daca nu s-a pornit inca procesul penal, el nu va mai fi pornit, iar daca procesul se afla in curs, el va inceta de indata, organele judiciare competente urmand sa pronunte, dupa caz, o solutie de clasare, scoatere de sub urmarire penala sau de achitare. Cand pentru fapta dezincriminata a fost pronuntata o hotarare definitiva de condamnare, pedeapsa sau pedepsele aplicate nu se mai executa, dupa cum nu se mai executa masurile educative sau cele de siguranta. Dezincriminarea produce efecte chiar si atunci cand intervenirea sa are loc dupa ce pedepsele aplicate au fost executate in intregime'.

Daca citim decizia amintita a Inaltei Curti de Casatie si Justitie in intregime, observam ca insasi instanta suprema recunoaste ca privarea de libertate a unui om pentru savarsirea unei infractiuni devine lipsita de baza legala ulterior dezincriminarii faptei respective.

Deci, daca procesul penal nu este terminat, si fapta este dezincriminata de legiuitor, devine incidenta prima teza a art. 16 alin.1 lit.b Cpp, pentru ca fapta comisa nu este prevazuta de legea penala, si trebuie dispusa clasarea, sau, dupa caz, achitarea, iar, daca omul, care a comis respectiva fapta, a fost privat de libertate in cursul procesului penal, ajungem din nou la decizia nr. 136/03.03.2021 a Curtii Constitutionale, care declara neconstitutionala solutia legislativa din cuprinsul art.539 din Codul de procedura penala, care exclude dreptul la repararea pagubei in cazul privarii de libertate dispuse in cursul procesului penal solutionat prin clasare, conform art.16 alin.(1) lit.a)-d) din Codul de procedura penala, sau achitare.

Va atasez, in sustinerea opiniei mele, revista 'Saptamana juridica' nr. 24 din iunie 2021, care cuprinde, la pag. 4-7, decizia nr. 608 din 24.03.2021 a Inaltei Curti de Casatie si Justitie, la care am facut referire mai sus”.

Prezentam sinteza deciziei ICCJ nr. 608/2021:

„Art. 4 din Codul penal si art. 595 alin.(1) din Codul de procedura penala sunt mecanismele prin care se asigura efectivitatea principiilor fundamentale care guverneaza dreptul penal, cel al legalitatii incriminarii (nullum crimen sine lege), al legalitatii pedepselor (nulla poena sine lege) consacrat prin art. 23 (12) din Constitutie si al retroactivitatii legii penale mai favorabile, consacrat prin art. 15 alin. (2) din Constitutie. Cazul tipic de retroactivitate obligatorie a legii penale este acela al legii prin care se dezincrimineaza o fapta prevazuta ca infractiune pana la acel moment, situatie careia i-a fost asimilata, in privinta efectelor, si aceea in care, printr-o decizie a Curtii Constitutionale se constata neconstitutionalitatea totala sau partiala a unei norme de incriminare.

In situatia dezincriminarii unei fapte penale pentru savarsirea careia condamnatul se afla in executarea pedepsei, hotararea penala de condamnare nu poate sa ofere decat in mod formal un temei al executarii, insa nu si unul substantial, hotararii insesi lipsindu-i fundamentul legal al faptei incriminate si al pedepsei aplicate de la data dezincriminarii.

In acest context, hotararea instantei penale prin care a fost admisa contestatia la executare formulata de reclamant, si, in baza art. 595 Cod procedura penala raportat la art. 4 din Codul penal, au fost constatate ca dezincriminate, prin efectul Deciziei nr. 405/2016 a Curtii Constitutionale, faptele pentru savarsirea carora acesta fusese condamnat la pedeapsa inchisorii prin hotarare definitiva, constatandu-se ca pedeapsa aplicata a fost executata si dispunandu-se incetarea tuturor consecintelor penale ale hotararii de condamnare, constituie actul procesual al organului penal la care trimit dispozitiile art. 539 alin. (2) din Codul de procedura penala. Incepand cu data publicarii amintitei decizii in Monitorul Oficial a disparut fundamentul legal al incriminarii faptelor retinute ca fiind savarsite de catre reclamant prin hotararea penala si, totodata, a disparut fundamentul legal al pedepselor aplicate acestuia.

Urmarea directa si imediata ce decurge din aceasta imprejurare este aceea ca, incepand cu aceasta data ar fi trebuit sa inceteze pentru reclamant executarea tuturor pedepselor care i-au fost aplicate prin hotarare de condamnare si, de asemenea ca, in masura in care executarea acestora a continuat dupa acest moment, privarea de libertate a fost una lipsita de baza legala, de natura sa deschida acestuia dreptul la reparatie materiala impotriva Statului Roman, in conditiile art. 539 Cod procedura penala.

I. Circumstantele cauzei

1. Obiectul cererii de chemare in judecata

Prin actiunea inregistrata pe rolul Tribunalului Mehedinti-Sectia I civila la data de 24.04.2019, reclamantul A. a solicitat, in contradictoriu cu paratul Statul Roman, prin Ministerul Finantelor Publice, obligarea acestuia la plata sumei de 121.112,9 lei cu titlu de daune materiale si a echivalentului in lei a sumei de 250.000 euro, cu titlu de daune morale, pentru privarea nelegala de libertate suferita in perioada 08.07.2016-17.01.2018 (559 zile – 1 an, 6 luni si 10 zile), constatata prin decizia nr. 868/2018 a Inaltei Curti de Casatie si Justitie si stabilirea perioadei privarii de libertate ca vechime in munca, in sensul alin. 4 al art. 540 Cod procedura penala.

In drept, a invocat dispozitiile art. 539 Cod procedura penala.

2. Sentinta pronuntata de Tribunalul Mehedinti

Prin sentinta nr. 29 din 25.09.2019, Tribunalul Mehedinti-Sectia I civila a admis in parte actiunea, a obligat paratul sa plateasca reclamantului suma de 30.000 lei, reprezentand despagubiri materiale de care a fost privat in perioada 08.07.2016-17.01.2018, perioada care, conform art. 540 alin. 4 Cod procedura penala urmeaza a se calcula la vechimea in munca stabilita conform legii, si suma de 5 000 euro cu titlu de daune morale.

3. Decizia pronuntata de Curtea de Apel Craiova

Prin decizia nr. 1352 din 16.06.2020, Curtea de Apel Craiova-Sectia I civila a respins, ca nefondat, apelul reclamantului impotriva sentintei, a admis apelurile declarate de paratul Statul Roman, prin Ministerul Finantelor Publice si de Parchetul de pe langa Inalta Curte de Casatie si Justitie-Directia Nationala Anticoruptie-Serviciul Teritorial Craiova, a schimbat, in parte, sentinta atacata, in sensul ca a respins actiunea, ca nefondata si a mentinut restul dispozitiilor acesteia.

4. Calea de atac a recursului exercitata in cauza

Impotriva acestei decizii a declarat recurs, intemeiat pe dispozitiile art. 488 alin. 1 pct. 6 si 8 Cod procedura civila, reclamantul A., care a sustinut urmatoarele critici de nelegalitate a deciziei atacate:

- Decizia recurata cuprinde motive contradictorii, pe de o parte, atunci cand retine, in referire la solutionarea exceptiei de prescriptie a dreptului la actiune, ca termenul special de prescriptie curge de la data pronuntarii deciziei nr. 868 din 31.10.2018 a ICCJ, identificat ca act procesual prin care s-a constatat caracterul nelegal al privarii, iar pe de alta parte, atunci cand solutioneaza fondul cererii si retine ca in speta lipseste actul procesual al organului judiciar penal (instanta de judecata) prin care sa se fi constatat caracterul nelegal al privarii de libertate, act necesar indeplinirii conditiilor impuse de art. 539 Cod procedura penala pentru recunoasterea dreptului la

despagubiri. Contradictia intre cele doua statuari fiind vadita, devine incident cazul de casare reglementat de art. 488 alin. 1 pct. 6 Cod procedura civila.

-Decizia recurata realizeaza o gresita aplicare dispozitiilor de drept material incidente cauzei si cuprinse in art. 15 din Constitutia Romaniei, art. 9, 539-541, 595, 597-599 Cod procedura penala, art. 4, 297 Cod penal, art. 1 din Legea nr. 254/2013, fiind incident cazul de casare reglementat de art. 488 alin. 1 pct. 8 Cod procedura civila.

In acest sens, recurentul arata ca solutia instantei, de neluare in seama a caracterului nelegal al privarii de libertate deduse implicit din cuprinsul hotararii nr. 868/2018 a ICCJ, pronuntata in contestatia la executare, reprezinta o aplicare eronata a dispozitiilor art. 539, 597-599 Cod procedura penala. Aceasta intrucat prin admiterea contestatiei la executare pentru motivul dezincriminarii faptei in timpul executarii pedepsei, privarea nelegala de libertate este dovedita. Instanta investita cu solutionarea contestatiei la executare nu putea, in mod logic, sa constate dezincriminarea faptelor pentru care reclamantul a fost condamnat si sa constate ca executate pedepsele principale, cu inchisoarea, si cele accesorii decat daca, in prealabil, constata nelegalitatea privarii de libertate a condamnatului.

In mod gresit si cu depasirea cadrului legal trasat de dispozitiile art. 539 Cod procedura penala, instanta de apel (civila) a analizat ea insasi caracterul legal/nelegal al privarii de libertate, cata vreme norma de drept mentionata traseaza in sarcina instantei civile doar competenta constatarii indeplinirii conditiilor impuse de acest articol pentru atragerea raspunderii patrimoniale obiective a statului, iar nu sarcina substituirii instantei penale in analiza caracterului legal/nelegal al privarii de libertate.

In situatia in care s-ar aprecia, totusi, ca o astfel de analiza se impunea, recurentul sustine ca instanta de apel a interpretat in mod gresit dispozitiile legale in materie intrucat, contrar celor retinute de aceasta, izvorul nelegalitatii executarii pedepsei, ulterior dezincriminarii faptei pentru care a fost condamnat, nu este dat de faptul ca instanta de executare si-a incalcat obligatia de a face aplicarea, din oficiu, a legii penale de dezincriminare, ci chiar de efectul direct al legii dezincriminare a faptei, astfel cum acesta este reglementat de art. 4 din Codul penal.

Ceea a nesocotit in analiza sa instanta de apel a fost faptul ca, daca in mod formal temeiul executarii unei pedepse privative de libertate este reprezentat de existenta unei hotarari de condamnare, in mod substantial, executarea unei pedepse trebuie sa aiba ca temei existenta unei infractiuni constatate prin respectiva hotarare si trebuie sa respecte plenitudinea de garantii prevazute de Codul penal si de Codul de procedura penala pe toata durata executarii pedepsei. Principiul aplicarii legii penale mai favorabile, consacrat prin art. 15 alin.2 din Constitutie si dezvoltat prin art. 3 din Codul penal, constituie una din aceste garantii, alaturi de principiul legalitatii pedepsei, consacrat prin dispozitiile Codului penal si ale art.1 din Legea nr. 254/2013. Pentru asigurarea acestor garantii pe tot parcursul executarii pedepsei, a fost consacrat mecanismul instituit prin dispozitiile art. 4 din Codul penal, care face posibil ca, executarea unei pedepse pentru o fapta savarsita sub legea veche si care nu mai este prevazuta ca atare sub legea noua, inceteaza ca efect direct si nemijlocit al intrarii in vigoare a legii noi.

Argumentul instantei de apel in sensul ca decizia Curtii Constitutionale nr. 651/25.10.2018 (prin care s-a stabilit ca art. 4 Cod penal se aplica inclusiv cand dezincriminarea faptei intervine nu numai prin lege, dar si cand se realizeaza printr-o decizie a Curtii Constitutionale ce constata neconstitutionalitatea totala sau partiala a unei norme de incriminare) a fost publicata in Monitorul Oficial si a devenit obligatorie la data de 20.12.2018, ulterior liberarii conditionate a reclamantului, este strain de solutionarea prezentului litigiu, cat timp aspectele privind efectele deciziei Curtii Constitutionale nr. 405, prin care s-a dezincriminat fapta de abuz in serviciu, au fost deja analizate de Inalta Curte de Casatie si Justitie-Sectia penala, in contestatia intemeiata pe art. 595 Cod procedura penala promovata de recurent si admisa prin decizia nr. 868/31.10.2018. Decizia Curtii Constitutionale nr. 651/25.10.2018 este o decizie interpretativa prin care, fara a invalida dispozitiile legale analizate, Curtea atribuie normelor criticate o anumita semnificatie, un sens care le-ar face compatibile cu Constitutia, si nu consacra cu titlu de noutate juridica, asa cum lasa de inteles instanta de apel, posibilitatea dezincriminarii unei fapte printr-o decizie a sa intrucat altfel nici nu ar fi fost posibil ca, cu doua luni anterior publicarii acesteia in Monitorul Oficial, Inalta Curte sa admita contestatia la executare intemeiata pe art. 595 Cod proc. pen. pe care a formulat-o.

Fata de cele aratate, solutia pronuntata de instanta de apel este consecinta aplicarii eronate a dispozitiilor art. 15 din Constitutie, a art. 3 si 4 din Codul penal, a art. 539 si 595 din Codul de procedura penala, a art. 1 din Legea nr. 254/2013.

In mod nelegal instanta de apel a apreciat si ca instanta de executare nu avea, ex officio, obligatia de a pune in aplicare legea de dezincriminare, intrucat aceasta (Curtea de Apel Craiova) nu ar fi putut avea cunostinta deplina asupra datelor de fapt din speta condamnatului, fiind de datoria acestuia sa o sesizeze. Argumentul este contrazis

de recurent care sustine ca tocmai instanta de executare este cea care avea deplina cunostinta asupra datelor de fapt din speta sa, ca instanta care a pronuntat condamnarea lui la pedeapsa inchisorii de 3 ani, si care, chiar cunoscand aceste imprejurari de fapt, este cea care i-a si respins in judecata de prima instanta contestatia la executare.

Evocand si dispozitiile art. 595 Cod proc. pen., recurentul afirma ca nu pot fi avute in vedere considerentele instantei de apel prin care a retinut inexistenta obligatiei instantei de executare de a pune in aplicare, din oficiu, legea de dezincriminare. Aceasta statuare a instantei de apel este contrazisa, de altfel, atat de normele legale in materie, cat si de practica Curtii Constitutionale.

Recurentul mai arata ca, in ipoteza admiterii prezentului recurs, mentine toate apararile formulate in calea de atac a apelului avand ca obiect cuantificarea daunelor materiale si morale, referitor la care instanta de apel, raportat la solutia pronuntata, a retinut ca nu se mai impun a fi analizate.

Precizeaza recurentul ca in cuantificarea despagubirilor pentru prejudiciul suferit prin privarea nelegala de libertate trebuie sa se tina seama de toate consecintele asupra persoanei, ce deriva dintr-o multitudine de factori, respectiv distrugerea imaginii publice, inlaturarea posibilitatii de mai ocupa o functie publica, fortarea la un regim de viata insalubru si inadecvat unei fiinte umane, etc.

5. Apararile formulate in cauza

Recursul a fost comunicat intimatului-parat Parchetul de pe langa Inalta Curte de Casatie si Justitie-Directia Nationala Anticoruptie-Serviciul Teritorial Craiova la data de 27.11.2020.

La data de 09.12.2020, in termen legal, intimatul Parchetul de pe langa Inalta Curte de Casatie si Justitie-Directia Nationala Anticoruptie-Serviciul Teritorial Craiova a formulat intampinare, prin care a solicitat respingerea recursului, ca nefondat. A aratat ca, in mod legal, instanta de apel a constatat ca hotararea penala prin care s-a solutionat incidentul la executare legat de dezincriminarea faptei de abuz in serviciu prin decizia Curtii Constitutionale nr. 405/2016 este decizia nr. 868/2018 a Inaltei Curti, pronuntata in contestatia la executare formulata de reclamant, hotarare care, insa, dispune numai pentru viitor, cu privire la restul de pedeapsa principala, la pedeapsa accesorie ramasa de executat dupa liberarea conditionata si la pedeapsa complementara aplicata, in considerentele acesteia neregasindu-se argumente din care sa se poata deduce efectele deciziei Curtii Constitutionale asupra pedepsei executate de reclamant pana la momentul liberarii sale conditionate. De asemenea, in mod corect instanta de apel a retinut ca momentul inceperii curgerii termenului de prescriptie prevazut de art. 541 alin. 2 Cod procedura penala este momentul pronuntarii deciziei anterior mentionate.

Intampinarea formulata de intimatul-parat Parchetul de pe langa Inalta Curte de Casatie si Justitie-Directia Nationala Anticoruptie-Serviciul Teritorial Craiova a fost comunicata recurentului-reclamant A. la data de 14.12.2020.

La data de 21.12.2020, recurentul-reclamant A. a depus raspuns la intampinarea formulata de intimatul-parat Parchetul de pe langa Inalta Curte de Casatie si Justitie-Directia Nationala Anticoruptie-Serviciul Teritorial Craiova, solicitand inlaturarea apararilor formulate in cadrul actului procedural si admiterea recursului astfel cum a fost formulat.

Recursul a fost comunicat intimatului-parat Statul Roman, prin Ministerul Finantelor Publice la data de 02.12.2020.

La data de 24.12.2020, intimatul-parat Statul Roman, prin Ministerul Finantelor Publice a formulat intampinare, care a fost comunicata recurentului-reclamant A. la data de 04.01.2021. Intimatul a invocat exceptia de inadmisibilitate a recursului, in raport de dispozitiile art. 483 alin. 1, art. 634 alin. 1 pct. 4 si art. 457 alin. 1 Cod procedura civila. In subsidiar, intimatul a solicitat respingerea recursului si a aratat ca hotararea instantei de apel este motivata si argumentata potrivit legii si nu contine considerente contradictorii. A mai aratat intimatul-parat ca instanta de apel a retinut in mod corect ca in cauza nu este indeplinita conditia unei detentii nelegale pentru a putea fi antrenata raspunderea statului in temeiul art. 539 Cod procedura penala. Recurentul-reclamant nu a formulat raspuns la aceasta intampinare.

La data de 06.01.2021, intimatul Parchetul de pe langa Inalta Curte de Casatie si Justitie-Directia Nationala Anticoruptie a depus raspuns la intampinarea formulata de intimatul-parat Statul Roman prin Ministerul Finantelor Publice.

Referitor la pretinsul caracter inadmisibil al recursului, intimatul-parat arata ca, raportat la decizia nr. 54/14.09.2020 pronuntata de catre Inalta Curte de Casatie si Justitie-Compleetul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept in materie civila, calea de atac este admisibila.

Referitor la pretinsul caracter contradictoriu al hotararii recurate, arata ca acesta este un motiv de recurs invocat pur formal, hotararea supusa reformarii neavand un asemenea caracter.

Referitor la momentul implinirii termenului de prescriptie, instantele anterioare au avut un punct de vedere corect si unitar, in sensul ca acesta trebuie raportat la actul instantei penale prin care se pot solutiona incidentele legate de executare, in speta momentul pronuntarii deciziei nr. 868/31.10.2018 a Inaltei Curti.

Referitor la pretinsa incalcare sau gresita aplicare a unor norme de drept material, intimatul arata ca instanta de apel a retinut in mod corect ca hotararea penala prin care s-a solutionat incidentul la executare legat de dezincriminarea faptei de abuz in serviciu prin decizia Curtii Constitutionale nr. 405/2016 nu s-a pronuntat asupra caracterului legal sau nelegal al detentiei reclamantului, situatie fata de care nu este indeplinita conditia esentiala reglementata de art. 539 Cod penal, respectiv aceea ca privarea de libertatea sa fi fost nelegala.

II.Solutia si considerentele Inaltei Curti de Casatie si Justitie

Asupra admisibilitatii caii de atac a recursului exercitat in cauza impotriva deciziei instantei de apel, exceptie ridicata prin intampinarea formulata de intimatul Statul roman, Inalta Curte a statuat la termenul de dezbatere a caii de atac, apreciind asupra caracterului neintemeiat al acesteia pentru argumentele expuse in practica prezentii decizii.

Analizand pe fond recursul formulat in cauza, Inalta Curte apreciaza asupra caracterului sau intemeiat, in limitele celor ce se vor arata in continuare.

In mod nefondat se pretinde o nelegalitate a deciziei instantei de apel in considerarea motivelor sale contradictorii utilizate, pe de o parte, in respingerea exceptiei prescriptiei dreptului material la actiune – atunci cand instanta s-a raportat la decizia nr.868 din 31.10.2018 a ICCJ ca fiind actul procesual de natura celor mentionate in cuprinsul art. 541 (2) Cod proc.pen., prin care se constata caracterul nelegal al privarii de libertate, iar pe de alta parte, in solutionarea pe fond a actiunii cand, cu referire la acelasi act procesual, retine ca in cuprinsul sau nu exista o statuare asupra caracterului nelegal al privarii de libertate a reclamantului in intervalul 8 iulie 2016 (data publicarii in Monitorul Oficial a Deciziei Curtii Constitutionale nr. 405/15.06.2016) – 17 ianuarie 2018 (data punerii in libertate a reclamantului prin liberarea sa conditionata).

Analiza instantei de apel nu este contradictorie, intrucat in verificarea conditiilor de promovare a actiunii dedusa judecatii, in care se inscrie si respectarea termenului special de prescriptie a dreptului la actiune instituit prin dispozitiile art. 541 (2) Cod proc.pen., aceasta avea a se raporta, in primul rand, la actele procesuale indicate de reclamant ca fiind cele ce determina caracterul nelegal al privarii de libertate pretinse.

Or, prin actiunea dedusa judecatii, reclamantul a solicitat angajarea raspunderii materiale a statului in temeiul art. 539 Cod proc.pen. pentru privarea nelegala de libertate suferita in perioada 8 iulie 2016 – 17 ianuarie 2018, constatata prin decizia nr. 868/2018 a ICCJ pronuntata in solutionarea contestatiei sale la executare.

In plus, rezultand din circumstantele cazului ca ceea ce se pretinde este survenirea unei privari nelegale de libertate pe durata executarii pedepsei inchisorii, instanta de apel a aratat in mod corect ca are a se raporta, in determinarea momentului inceperii curgerii termenului de prescriptie de 6 luni prevazut de art. 541 (2) C.pr.pen., la actul instantei penale prin care se pot solutiona incidentele legate de executare, acesta fiind, generic, hotararea de solutionare a contestatiei la executare (potrivit art. 597-599 Cod proc.pen.), iar, cu referire concreta la situatia reclamantului, decizia nr. 868 din 31.10.2018 a ICCJ prin care a fost admisa contestatia sa la executare, fara ca aceasta sa presupuna si o verificare in continut a respectivului act procesual la acest moment.

De aceea, raportarea pe care instanta de apel o realizeaza pentru verificarea termenului special de introducere a actiunii, la decizia nr. 868 din 31.10.2018 a ICCJ, ca act procesual ce corespunde celor enuntate in cuprinsul art. 541 (2) Cod proc.pen., nu contravine in niciun fel statuarilor sale ulterioare, realizate cu prilejul evaluarii fondului cauzei, in legatura cu continutul sau valoarea sa juridica.

Nelegalitatea deciziei atacate se releva, insa, in raport de motivul de recurs prevazut de art. 488 (1) pct. 8

C.pr.civ., aceasta fiind data cu aplicarea gresita a normelor de drept material, respectiv a celor cuprinse in art. 539 Cod proc.pen., in art. 4 Cod penal si art. 15 din Constitutia Romaniei.

Astfel, pornind de la continutul art. 539 Cod proc.pen., instanta de apel a statuat corect faptul ca, pentru a avea deschis dreptul la despagubiri pe acest temei impotriva statului, este necesar ca in cazul reclamantului sa existe o privare nelegala de libertate si ca aceasta nelegala privare de libertate sa fi fost constatata prin „ordonanta procurorului, prin incheierea definitiva a judecatorului de drepturi si libertati sau a judecatorului de camera preliminara, precum si prin incheierea definitiva sau hotararea definitiva a instantei de judecata investita cu judecarea cauzei”, astfel cum prevede alin.(2) al normei ce da temeiul legal al demersului juridic initiat de parte.

In raport de situatia concreta a reclamantului, care invoca o privare nelegala in cursul executarii pedepsei, cu trimitere la paragraful 42 al deciziei de recurs in interesul legii nr. 15/2017 a ICCJ, instanta de apel a identificat ca fiind contestatia la executare procedura in cadrul careia se poate analiza caracterul nelegal al privarii de libertate in faza executarii hotararii penale de condamnare. Totusi, aceasta a concluzionat ca niciuna din cele doua conditii nu se regaseste in cauza reclamantului, pe de o parte intrucat decizia nr. 868/2018 a ICCJ de solutionare a contestatiei la executare nu statueaza (si) asupra caracterului nelegal al privarii de libertate invocata de acesta, iar pe de alta parte intrucat, potrivit propriei analize a instantei de apel, privarea de libertate a reclamantului pe perioada 8 iulie 2016 – 17 ianuarie 2018 nu a fost nelegala, ci a avut un temei legal reprezentat de sentinta penala nr. 96 din 3.06.2015 pronuntata de Curtea de Apel Craiova in dosarul nr. 558/54/2014, definitiva prin decizia penala nr. 89A/10.03.2016 a ICCJ.

Concluzia instantei de apel nu este decat rezultatul unei analize si aplicari formale a dispozitiilor art. 539 si 595 din Codul proc.pen., a celor ale art.4 din Codul penal si art. 15 din Constitutia Romaniei, a principiilor fundamentale ale dreptului penal la actele procesuale si la situatia personala de care se prevaleaza reclamantul in dovedirea pretentiilor sale.

Contrar celor retinute de instanta de apel, Inalta Curte constata ca in speta exista unul din actele evocate in cuprinsul art. 539 alin. 2 C.pr.civ. de stabilire a privarii nelegale de libertate, act reprezentat de decizia nr. 868/2018 a ICCJ prin care a fost admisa contestatia la executare formulata de reclamant si, in baza art. 595 Cod proc.pen. raportat la art. 4 din Codul penal, au fost constatate ca dezincriminate faptele de instigare la abuz in serviciu in forma calificata si continuata prevazute de art. 47 rap. la art. 132 din Legea nr. 78/2000 rap. la art. 297 alin. 1 din Codul penal cu aplicarea art. 35 alin. 1 din Codul penal, pentru savarsirea carora acesta fusese condamnat la pedeapsa de 3 ani inchisoare prin sentinta penala nr. 96/2015 a Curtii de Apel Craiova, ramasa definitiva prin decizia penala nr. 89A/2016 a ICCJ. Drept urmare, s-a constatat ca pedeapsa principala de 3 ani inchisoare si pedeapsa accesorie prevazuta de art. 65 alin. 1 raportat la art. 66 alin. 1 lit.a,b din Codul Penal au fost executate si s-a dispus incetarea executarii pedepsei complementare prevazute de art. 66 alin. 1 lit.a, b din Codul penal, precum si a tuturor consecintelor penale ale sentintei penale nr. 96/2015 a Curtii de Apel Craiova.

Chiar daca nu contine statuari exprese in privinta nelegalei privari de libertate a reclamantului pe durata de timp cuprinsa intre data publicarii in Monitorul Oficial a deciziei nr. 405/2016 a Curtii Constitutionale (7.08.2016) si data punerii sale in libertate prin liberare conditionata (17.01.2018), hotararea in cauza dezvolta rationamentul care face incontestabila o atare concluzie, ce se degaja implicit din statuarile acestei instante penale.

Potrivit deciziei nr. 868 din 31.10.2018 a ICCJ, „intrucat nici in considerentele hotararii de condamnare si nici prin decizia instantei de apel nu s-a retinut incalcarea de catre persoanele instigate de A. a vreunei dispozitii din legislatia primara, ci a unor acte cu valoare juridica inferioara legilor si ordonantelor de guvern”, s-a apreciat ca ipoteza dedusa judecatii (in contestatia la executare penala) se incadreaza in modalitatea de comitere a infractiunii in privinta careia se retinuse anterior ca a intervenit dezincriminarea, ca efect al Deciziei nr. 405/2016 a Curtii Constitutionale (care a constatat ca dispozitiile art. 246 din Codul penal din 1969 si ale art. 297 alin.(1) din Codul Penal sunt constitutionale in masura in care prin sintagma „indeplineste in mod defectuos” din cuprinsul acestora se intelege „indeplineste cu incalcarea legii”).

Intrucat a stabilit ca fapta imputata reclamantului prin hotararea de condamnare nu mai este prevazuta de legea penala, consecinta a dezincriminarii sale, instanta ce a pronuntat decizia mentionata a dat curs cererii reclamantului de a face aplicare in cazul sau dispozitiilor art. 4 din Codul penal, retinand totodata ca Decizia nr.405/2016 a Curtii Constitutionale produce efecte juridice de la data publicarii ei in Monitorul Oficial al Romaniei, conform art. 147 din Constitutie, in toate cauzele penale aflate pe rolul organelor judiciare, indiferent de faza sau etapa procesuala in care se afla.

In alte cuvinte, decizia nr. 868 din 31.10.2018 a ICCJ constituie chiar actul jurisdictional – a carui necesitate a invocat-o instanta de apel in cazul dezincriminarii pariale a infractiunii de abuz in serviciu intervenita prin Decizia Curtii Constitutionale nr.405/2016 – pe calea caruia, reanalizandu-se situatia particulara a reclamantului si a faptelor care au dus la condamnarea sa, in raport de distinctiile si limitele constitutionale ale aceste infractiuni, astfel cum au fost trasate prin decizia Curtii Constitutionale, s-a stabilit ca fapta imputata acestuia prin hotararea de condamnare nu mai este prevazuta de legea penala, incepand cu data publicarii respectivei decizii in Monitorul Oficial.

Art. 4 din Codul penal si art. 595 alin.(1) din Codul de procedura penala nu sunt decat mecanismele prin care se asigura efectivitatea principiilor fundamentale care guverneaza dreptul penal, cel al legalitatii incriminarii (nullum crimen sine lege), al legalitatii pedepselor (nulla poena sine lege) consacrat prin art. 23 (12) din Constitutie si al retroactivitatii legii penale mai favorabile, consacrat prin art. 15 alin. 2 din Constitutie. Cazul tipic de retroactivitate obligatorie a legii penale este acela al legii prin care se dezincrimineaza o fapta prevazuta ca infractiune pana la acel moment, situatie careia i-a fost asimilata, in privinta efectelor, si aceea in care, printr-o decizie a Curtii Constitutionale se constata neconstitutionalitatea totala sau partiala a unei norme de incriminare (in acest sens, decizia nr.6/2017 a ICCJ – completul pentru dezlegarea unei chestiuni de drept in materie penala si Decizia Curtii Constitutionale nr. 651/2018).

Potrivit art. 4 din Codul penal „Legea penala nu se aplica faptelor savarsite sub legea veche, daca nu mai sunt prevazute de legea noua. In acest caz, executarea pedepselor, a masurilor educative si a masurilor de siguranta, pronuntate in baza legii vechi, precum si toate consecintele penale ale hotararilor judecatoresti privitoare la aceste fapte inceteaza prin intrarea in vigoare a legii noi.”

Rezumate, consecintele legii de dezincriminare constau in aceea ca, daca nu s-a pornit inca procesul penal, el nu va mai fi pornit, iar daca procesul se afla in curs, el va inceta de indata, organele judiciare competente urmand sa pronunte, dupa caz, o solutie de clasare, scoatere de sub urmarire penala sau de achitare. Cand pentru fapta dezincriminata a fost pronuntata o hotarare definitiva de condamnare, pedeapsa sau pedepsele aplicate nu se mai executa, dupa cum nu se mai executa masurile educative sau cele de siguranta.

Dezincriminarea produce efecte chiar si atunci cand intervenirea sa are loc dupa ce pedepsele aplicate au fost executate in intregime, art. 4 din Codul penal stabilind ca se inlatura toate consecintele penale ale hotararilor judecatoresti privitoare la fapta dezincriminata (cum ar fi posibilitatea ca existenta condamnarii pentru acea fapta sa constituie primul termen al recidivei ori un antecedent penal care sa influenteze pedeapsa ce ar urma sa se aplice fostului condamnat pentru noua infractiune savarsita). Practic, dezincriminarea (abolitio criminis) echivaleaza cu o reabilitare de drept a fostului condamnat care se bucura, din momentul aparitiei legii dezincriminatoare, de toate drepturile, fara nici un fel de incapacitati sau decaderi decurgand din condamnare.

Or, actul procesual al organului penal (in cazul pendinte al instantei judecatoresti penale) la care trimit art. 539 alin. 2 Cod proc.pen. si paragraful 42 al deciziei de recurs in interesul legii nr. 15/2017 a ICCJ – care retine, prin aplicarea directa a dispozitiilor art. 4 din Codul penal, a beneficiului dezincriminarii produsa prin efectul Deciziei Curtii Constitutionale nr. 405/2016 in cazul reclamantului, pentru faptele pentru care acesta fusese condamnat la pedeapsa inchisorii pe o durata de 3 ani, incepand cu data publicarii acesteia in Monitorul Oficial al Romaniei (respectiv 8.07.2016), este chiar decizia nr. 868 din 31.10.2018 a ICCJ de solutionare prin admitere a contestatiei sale la executare.

In lumina celor mai sus aratate, cat priveste consecintele legii de dezincriminare, se intelege ca incepand cu 8.07.2016 – data publicarii amintitei decizii in Monitorul Oficial – a disparut fundamentul legal al incriminarii faptelor retinute ca fiind savarsite de catre reclamant prin sentinta penala nr. 96/2015 a Curtii de Apel Craiova si decizia penala nr. 89/2016 a ICCJ si, totodata, a disparut fundamentul legal al pedepselor aplicate acestuia pentru savarsirea lor.

Urmarea directa si imediata ce decurge din aceasta imprejurare este aceea ca, incepand cu 8.07.2016 ar fi trebuit sa inceteze pentru reclamant executarea tuturor pedepsei care i-au fost aplicate prin hotarare de condamnare si, de asemenea ca, in masura in care executarea acestora a continuat dupa acest moment, privarea reclamantului a fost una lipsita de o baza legala, concluzie care este separata si independenta de situatia declansarii ori nu (si) a mecanismului procesual instituit prin dispozitiile art. 595 Cod proc.pen. menit a face aplicarea art. 4 din Codul penal.

Aceste consecinte decurg din principiul fundamental al dreptului penal privind legalitatea incriminarii si executarii pedepsei si sunt urmare directa a recunoasterii prin decizia nr. 868 din 31.10.2018 a ICCJ a aplicarii fata de reclamant a dispozitiilor art. 4 din Codul penal in raport cu Decizia Curtii Constitutionale nr. 405/2016, incepand cu data publicarii acesteia in Monitorul Oficial (8.07.2016).

Strans legata de principiul legalitatii incriminarii si executarii pedepsei, dezincriminarea faptei penale produce acele consecinte prevazute de lege, functie de data survenirii acesteia si de stadiul procesual al faptei investigate (dupa cum dezincriminarea intervine inainte de inceperea procesului, in cursul acestuia, in timpul executarii pedepsei ori dupa executare), consecintele neputand fi diferite, asa cum retine in decizia sa instanta de apel, in raport de momentul aleatoriu al declansarii procedurii de punere in aplicare a legii de dezincriminare prin mecanismul instituit de art. 595 Cod proc. pen.

Astfel spus, beneficiile dezincriminarii nu pot fi doar cele „pentru viitor” la care se refera decizia nr. 868/2018 a ICCJ, dat fiind elementul conjunctural al promovarii contestatiei la executare ulterior liberarii conditionate a reclamantului, ci acestea sunt cele pe care legea le recunoaste incepand cu data – recunoscuta expres prin aceeași hotarare de solutionare a contestatiei la executare ca fiind cea a publicarii in Monitorul Oficial a Deciziei nr. 405/2016 (7.08.2016) – producerii dezincriminarii.

A admite o alta interpretare asupra tuturor acestor situatii, respectiv cea a instantei de apel, inseamna a mentine si recunoaste in continuare efecte decurgand din condamnarea reclamantului dispusa prin sentinta penala nr. 96 din 3.06.2015, in contra dispozitiilor art. 4 din Codul penal si a dezlegarilor cu putere de lucru judecat ale deciziei nr. 868/2018 a ICCJ, care a recunoscut incidenta acestora raportat la Decizia nr. 405/2016 a Curtii Constitutionale, in cazul reclamantului.

In acelasi registru se inscrie si aprecierea instantei de apel in sensul ca hotararea de condamnare a reclamantului a oferit o baza legala privarii de libertate a acestuia pe perioada de dupa publicarea Deciziei nr. 405/2016 in Monitorul Oficial (8.07.2016) si pana la liberarea conditionata a acestuia (17.01.2018), de vreme ce hotararea in cauza nu a fost desfiintata prin exercitarea cailor ordinare sau extraordinare de atac, iar partea nu a uzat de procedura instituita prin dispozitiile art. 595 C.proc.pen. imediat dupa data publicarii deciziei in Monitorul Oficial.

Atare teza nu poate fi primita intrucat, din nou in contra dispozitiilor art. 4 din Codul penal, instanta de apel deplaseaza nepermis momentul producerii efectelor legii de dezincriminare la un altul decat cel prevazut al producerii acestora – „intrarea in vigoare a legii noi” (in sensul art. 4 Cod penal), legandu-l de mecanismul procesual al aplicarii legii de dezincriminare, reglementat prin dispozitiile art. 595 Cod proc.pen. si conditionandu-l de declansarea acestuia. Tot astfel, atare interpretari, nesocotesc aspectul ca dezincriminarea si regulile aplicabile acesteia, indiferent ca este data de legea noua penala ori de o decizie a Curtii Constitutionale, nu sunt decat reflexe ale principiilor legalitatii incriminarii si executarii pedepsei.

Prin urmare, in situatia dezincriminarii unei fapte penale pentru savarsirea careia condamnatul se afla in executarea pedepsei, hotararea penala de condamnare nu poate sa ofere decat in mod formal un temei al executarii, insa nu si unul substantial, hotararii insesi lipsindu-i fundamentul legal al faptei incriminate si al pedepsei aplicate de la data dezincriminarii.

In concluzie, doar intr-o judecata formala si fara observarea atenta a regulilor si principiilor care guverneaza dreptul penal, instanta de apel a respins actiunea reclamantului apreciind ca in cauza lipseste atat actul organului penal care sa constate caracterul nelegal al privarii de libertate, dar si o stare de privare nelegala de libertate a acestuia pe perioada de timp invocata.

In realitate, actul organului penal in sensul art. 539 (2) Cod penal este decizia nr. 868/2018 a ICCJ care, admitand ca in cazul reclamantului isi produce efecte Decizia nr. 405/2016 a Curtii Constitutionale de dezincriminare a faptei de abuz in serviciu pentru care fusese condamnat acesta prin sentinta penala nr. 96 din 3.06.2015 a Curtii de Apel Craiova, a facut aplicare dispozitiilor art. 4 din Codul penal si a dispus inlaturarea tuturor consecintelor penale ale acesteia. Totodata, decizia instantei penale a admis ca efectele dezincriminarii se produc de la data publicarii

deciziei Curtii Constitutionale in Monitorul Oficial al Romaniei, respectiv 8.07.2016, ceea ce, in aplicarea aceleiasi art. 4 din Codul penal semnifica, implicit, lipsa oricarei baze legale a executarii pedepsei inchisorii de catre reclamant pe durata de timp cuprinsa intre 8.07.2016 – 17.01.2018 (data punerii in libertate a reclamantului prin librare conditionata).

Inalta Curte retine, astfel dupa cum in mod legitim a sustinut si reclamantul in memoriul sau de recurs, ca izvorul nelegalitatii executarii pedepsei, ulterior dezincriminarii faptei pentru care el a fost condamnat, nu sta atat in incalcarea de catre instanta de executare a obligatiei de a face aplicarea din oficiu legii penale de dezincriminare, cat mai degraba in efectul direct al legii de dezincriminare, astfel cum este descris prin art. 4 din Codul penal.

Aceasta se traduce in lipsa oricarei baze legale a incriminarii faptei pentru care a fost condamnat reclamantul si a lipsei oricarei baze legale a executarii pedepsei aplicate, care a continuat dincolo de data de 8.07.2016, in pofida existentei formale a hotararii de condamnare.

Aceasta executare a pedepsei care a continuat si dupa data de 08.07.2016, fiind lipsita de fundamentul existentei unei legi de incriminare a faptei sanctionate si a pedepsei aplicate, este de natura sa deschida reclamantului dreptul la reparatie materiala impotriva Statului roman, in conditiile art. 539 C.pr.pen., a carui raspundere este in acest caz una obiectiva.

Pentru motivele aratate si in temeiul art. 488 (1) pct. 8 corelat cu art. 497 C.pr.civ. Inalta Curte a admis recursul declarat si a casat decizia instantei de apel cu trimiterea cauzei spre rejudecarea apelurilor formulate in raport de dezlegarile date prin prezenta hotarare.

Inalta Curte retine ca solutia de casare a deciziei din apel este totala si ea priveste atat solutia, cat si considerentele, astfel ca nu se mai impune examinarea acelor critici din recursul reclamantului prin care se urmarea inlaturarea considerentelor curtii de apel ce raspundeau unora din criticile apelului sau relative la neluarea in considerare a prejudiciilor de imagine si a celor decurgand din conditiile precare de detentie, refacerea judecatii in apel urmand sa se realizeze sub toate aspectele ridicate prin cererile de apel (mai putin in ceea ce priveste solutionarea exceptiilor inadmisibilitatii actiunii si a prescriptiei dreptului material la actiune, elemente dezlegate prin decizia de apel si necontestate de nicio parte in calea de atac a recursului), pornindu-se de la dezlegarile date prin prezenta decizie”.